

Izhaja vsak delavnik popoldne

CENE PO POŠTI:

za celo leto K 144—
za pol leta K 72—

NOVIČAS

Uredništvo in upravnništvo v Kopitarjevi ulici št. 6 — Telefon
uredništva št. 50 — Telefon
upravnništva št. 328 —

CENE PO POŠTI:

za četrt leta K 36—
za en mesec K 12—

V UPRAVI STANE MESEČNO K 10—

DELAVSKI LIST

POSAMEZNA ŠTEVILKA 80 VIN.

Pisma iz Italije.

2. Pri Miglioliju.

Rim, v avgustu 1921.

Si že slišal ime: Guido Miglioli? Ne? On je poslanec v Cremoni in voditelj kmetijskega proletarijata Gornje Italije. Organiziral je lani kmetijsko-delavske bataljone, da z njimi nastopi proti nasiljem veleposelnikov, ki so hoteli vreči najemnike in kolone na cesto. Miglioli je vodja krščanskega delavstva in vodja krščanskih socialistov v ljudski stranki.

Na cesti mi ga je pokazal prijatelj. Stopil sem do njega in ga naprosil za pogovor. V majhni kavarni sediva. Juljski večer je, zunaj se leno šetajo pari, parkrat pozdravijo s ceste mladi ljudje. Na kratko dopovem g. Miglioliju, kako in kaj je z jugoslovanskim delavstvom. Govoriva o Italiji.

— Kako se razvija organizacija italijanskega krščanskega delavstva?

Strokovne organizacije so neodvisne, bile so že močne, ko ljudska stranka ni bila še rojena. Pomembne so postale pa od l. 1915 naprej. Veliki strokovni organizmi federativnega ustroja so se razrastli. Med industrijskim delavstvom smo najmočnejši v predelniški stroki, v njej imamo pretežno večino. Močne so: Federacija kmetijskih delavcev in narodna federacija kolonov in malih najemnikov. Znano vam bo, da se številno strokovno organiziranih močno izpreminja, vendar cenijo število članov naprejšje »Zveze italijanskih delavcev (Confederazione dei lavoratori italiani) na 520.000 ljudi.

Kakšne so trenutno zahteve vašega delavstva?

Danes je glavna praktična zahteva: delavstvo naj pride v občini, provinci in državi do besede kot st. n. Država se mora organično zgraditi na avtonomiji delavnih stanov. Zahtevamo pravno priznanje strokovnih organizacij, delavske zbornice, prejembo senata v stanovsko zastopstvo, naglo in pravično rešitev zemljiškega vprašanja, razdelitev veleposestev med male kmete, zakonito varstvo male posesti, maksimalno premoženjsko mejo in še vrsto drugih zahtev imamo, ki izvirajo iz posebnih bednih razmer naše lepe uboge dežele. Vse to so seveda samo sredstva, da dosežemo svoj cilj: Socialno osvobodjenje delavnih stanov.

Kakšen je pa duh v našem delavstvu?

Da, to je važno — duh! Bil je slab, povsod bojazen, mlačnost. Mnogokje so stale — in še stoje — strokovne organizacije pokoncu le po milosti kaknega požrtvovalnega mladega duhovnika; delavci so

občutili organizacije kot breme. Ni bilo zanaša in poguma. Začeli smo snovati »Skupine predstraž« (Gruppi di avanguardia), ki sestojé iz navdušenih, bojevitih mladih delavcev in oni so zanesli svežega duha v delavske mase.

Kakšno nalogo more vršiti delavstvo v naši ljudski stranki?

To sem razločno povedal na bolonjskem kongresu P. P.: »Mi moremo storiti le eno: da napravimo iz naše stranke stranko krščanskega proletarijata!«

Oprostite, gospod poslanec, da vas opozorim na važno dejstvo: V tradicijah vseh krščanskih strank sveta najdete zvesto ohranjeno načelo, da združuje ljudska stranka vse stanovce, ne samo delavstvo.

Izborni ste povedali, v črno ste zadeli! Vse stanovce združuj ljudska stranka, kmeta in delavca, razumnika, uradnika itd. Vse ljudstvo naj bo kot eno organično telo — delavno ljudstvo. Iz sebe naj pa ne prestopno izloča dub racionalističnega materializma, iz katerega se poraja gospodarski kapitalizem. Če bo to delala, bo ostala vedno sveža in se bo v njej organiziralo delavno ljudstvo vseh stanov, to je, kar jaz imenujem proletarijat! Ne bo se proletarijat odcepil od ljudske celote, saj tvori on sam njega jedro; ampak ljudstvo bo izločilo vse škodljive snovi iz sebe in ostala bo zdrava masa delavnih. Gremo za tem, da masa, masa delavnega ljudstva dobi odločilen vpliv v ljudski stranki. Naši prijatelji,« je dodal z lahnim nasmehom, »se pripravljajo na strankin kongres, ki se vrši v kratkem.«

Ali mislite, da bodo te ideje prodrle tudi v vsem evropskem svetu?

Delamo na to. Smo stalno v zvezi z mednarodnim gibanjem krščanskega proletarijata v Belgiji, Franciji, Holandiji in na Nemškem. Sedaj pa imam srečo, videti v vas zastopnika, morda najmlajše, a ne najšibkejšega veje... Potom krščanstva se ne odreši samo posameznik, marveč njega nauki morajo dvigniti cele narode, stanovce, družbo, da se osvobodijo od vsake vrste zatiranja. Ta duh mora prodrati v vrste vseh katoličanov. Prodrli bo...

Krepko sva si stisnila roki in se ločila, vsak z zavestjo bodoče zmage krščanskih socialnih načel v srcu. Sincerus.

Vsled smrti kralja Petra I so vsi shodi prepovedani, kakor nas informira deželna vlada. — Katoliška shoda v Šiški in Domžalah se torej ne vršita.

Kralj Peter na mrtvaškem odru.

Belgrajski listi o kralju Petru.

Belgrad, 17. avgusta. Današnji belgrajski listi izražajo na uvodnih mestih svojo žalost nad izgubo kralja Petra Osvoboditelja. Vsi so prinesli obširne živatopise in karakteristike njegovega življenja in delovanja. »Politika« piše: Kralj Peter je bil največji človek našega naroda, ker je prenašal z našim narodom največjo bol, ki mu je bila usojena v njegovih najtežjih dneh. Pretrpel je z njim vse muke in napore in ga povedel skozi trpljenje v obljubljeni deželo. Uresničil je vse ideale in vse želje in dosežek vse, kar je bilo mogoče doseči. To pa se mu je posrečilo zato, ker je bil otrok našega naroda, ker je bil naroden kralj, ker je prišel iz naroda in ker je trpel z njim in ker je najrajši živel z njim. Najbolj je podoben velikemu carju Lazarju, ki je vse dal za svoj narod. Velikina kralja Petra pa ni samo v njegovem državljanskem geniju in v njegovih političnih zmoglostih, njegova velikina je v bleščečem moralnem momentu, ki bo kakor baklja osvetljeval poti, po katerih bo hodil naš narod. — »Trgovinski glasnik« piše: Kralj Peter je umrl na vrhuncu narodovih in državljskih uspehov, na lavorikah največje juna-

ške slave, v objemu narodne ljubezni in hvaležnosti. Doživel je redko srečo, da ga bo znanomala zgodovina kot vladarja, ki je uresničil in izpolnil vse svoje in narodove želje. Pogazil je polumesec, črno-žolto zastavo in bolgarsko izdajstvo in v objemu naroda mirno zaspal. — »Republika« piše: Velik v življenju je izpolnil kralj Peter še za življenja nalogo, ki mu je bila poverila usoda in velik kot vladar in kot državljani je kralj Peter še za življenja vstopil v zgodovino. Vstopil je v legendo našega naroda in s tem tudi v legende vsega sveta te tragične epohe. Bil je eden izmed dobrih duhov te zemlje. Sedaj pa je ugasnil. Naj mu bo lahka zemlja, ki jo je ljubil in ji služil vse svoje žive dni in za katero je v dobi svojega pregnanstva stavil na kocko svojo krono in življenje. — »Tribuna« piše: V burnih okoliščinah je postal kralj Peter voditelj našega naroda. Dolga leta so delovali proti njemu sovražni elementi z besedo in dejanjem, polnih 40 let. Kralj pa je v resnični, veliki kraljevski velikodušnosti odpustil zaradi miru vsem tem svojim sovražnikom in popeljal svoj narod skozi trpljenje v srečo.

Počaščenje spomina kralja Petra.

Belgrad, 17. avgusta. (Izv.) Vlada je sklenila, da se morajo ohraniti vse relikvije po pokop kralju Petru I. kot narodne svetinje; sobe, v katerih je zadnji čas prebival kralj Peter I., pa ostanejo v neizpremenjenem stanju.

VPRAŠANJE BARANJE.

Budimpešta, 17. avgusta. Zunanji odsek narodne skupščine se je danes ob petih popoldne sestal k seji, na kateri je zunanji minister grof Banffy podal svoj ekspezo o vprašanju Baranje in zapadne Ogrske. Grof Banffy je natančno obrazložil predzgodovino obeh vprašanj in korake, ki so jih podvzele dosedanje vlade. Stališče mažarske vlade je, da vztraja spriču zadnjih dogodkov še bolj na izvršitvi evakuacije. Po informacijah, ki jih je dobila vlada, zahtevajo tudi velesile izvršitev evakuacije. Končno se je sprejel nastopni sklep: Zunanji odsek narodne skupščine sprejme

Kralj Aleksander bolan. — Ostane v inozemstvu.

Belgrad, 17. avgusta. Nj. Veličanstvo kralj Aleksander, ki se nahaja na Francoskem, je pred nekaterimi dnevi zbolel na slepiču. Ker stanje boleznijo po nasvetu zdravnikov zahteva absolutni mir, se Nj. Veličanstvo ne bo moglo vrniti v domovino, da prisostvuje pogrebnim svečanstim kralja-očeta.

na znanje vladno poročilo o vprašanju Zapadne Ogrske in Baranje. Pozivlja vlado, naj pri rešitvi teh vprašanj v bodoče varuje interese mažarske države z vsemi sredstvi, ki so ji na razpolago.

ITALIJANSKE ČETE ZA GORENJO SLEZIJU.

Rim, 17. avgusta. (Stefani) V ministrskem svetu so Bonomi, Della Torretta in Soleri poročali o pariški konferenci ter o finančnem položaju. Ministrski svet je sklenil odposlati v Gorenjo Slezijo dva bataljona kot ojačenje tamošnjih italijanskih čet.

Grigorij Geršuni — J. T.:

Po obsodbi...

(Dalje.)

2.

Začetek marca. Pomladansko vreme prihaja. Dan za dnevom greje solnce in plitki cvrkutajo veselo za železnim omrežjem. Do kdaj bom moral čakati, da bodo opravljene vse formalnosti? Gotovo bo prešlo še nekaj dni! Kako dobro, da me ne bodo več vlačili po sodiščih! Da, in vznemirjal me tudi nihče ne bo več, kakor upam...

Zoprna razprava je končana, pričena se prava, nestrankska sodnijska razprava, sodba lastne vesti, sodba o samem sebi. Ostra in neizprosna sodba. Samoposebi umevno ne samo enkrat premišljuje zaveden revolucionar, če je pot, ki jo hodi prava?

Ne samo enkrat se priplazi mukepolni nemir in težki dvomi v dušo, kakor črv, in stavljajo vedno enoinisto vprašanje: ali ni drugih, manj težavnih, manj trnjevitih poti za dosego dobrotita in sreče delavnega ljudstva? Ali je v resnici samo ta edina pot, ki si jo ti hodil?

In če se še tolikrat odločiš, da je ta pot prava, ta edina! Četudi hodiš mirno in prepričano cel časa boja izbrano pot —, če se bliža tvoja pot koncu in če ti resnični rezultat te poti — skeleči mraz odprtega groba režeče zaudarja v obraz, v tem trenutku je pred teboj vsa tvoja preteklost in zahteva strogo, neizprosno odgovor: Ali si živel in deloval tako, da moreš brez ob-

žalovanja prekoračiti mejo, ki te loči od smrti?

Počasi, korak za korakom premišljuje svoje življenje. In kak mir pravičnikov te objame, kadar rečeš po ostem, dolgem, strastnem iskanju strogi vesti v tenkočutni veri: Lahko si miren — tvoja pot je bila prava in plačilo si zaslužil; sprejmi nagrado kot dolžno plačilo...

In če razsodiš o tem, se ti zazde vse druge obsodbe tako ničeve, tako malenkostne! Računi z življenjem so sklenjeni in dobro sklenjeni!

Sedaj velja, da izpolniš zadnje: da plačaš račun v miru. Trudiš se, da se privadiš na zunanje. Slikaš si sliko usmrtenje. In vsakokrat zatrepče po telesu trenje. In postaja nestrpljivo nadležno — sitno, ko strepečeš pred hipom, ko odstraniš taburet in stisne vrvi okoli vratu. Dokazano je, da se smrt rahlo tihotapi, če vrvi ni dobro pripravljena. Mnogo odvsi od tega, kako zdrkne telo. »Najboljše« je irsko postopanje: obešenca vržejo z višine treh do štirih klafter in smrt nastopi skoro v istem trenutku vsled zloma hrbtenice.

Neki nemški profesor je iznašel celo način, kako se bolje obeša. Za vsak funt telesne teže colo vrvi gotove debelosti. Pri tem pripominja človekoljubni učenjak umetnosti obešanja, da tudi to pravilo takojšnji nastop smrti ne garantira, ker se ne upošteva različne nepravilnosti glede moči hrbtenice. Sedaj je vprašanje, ali imaš ti nepravilnosti ali jih nimas?

Z zaviranjem misliš na ustreljenje. To je prijetnodobra smrt! Ustreljen biti je gotovo dobro, ali obešen biti... Ruski

orožniki sigurno ne bodo izvršili dobro in nepotrebno motenje bodo gotovo zakrivali. Neprestana misel na usmrtenje in premišljanje vseh potankosti te privadijo končno tudi na zunanost. Težko je živeti se v bistvo stvari. Na noben način si ne moreš pravilno predstavljati smrt — bivanje v ničevosti. Vse je tu — telo, misli, želje, ljubezen, upanje in naenkrat vsega tega ni več! Kaj potem? Sanje? Ogledaš si telo, ga otiplješ, in vedno znova se trudiš, da si predstaviš, kako se to vendar zgodi? In kako vendar? Ali ne boš nikoli izvedel, kaj se godi na svetu? Kako bodo izvajali boj? In ne boš imel nobenih misli, nobenega motenja, nobenega upanja? Ah! Kako čudovito!

¹ Pozneje sem izvedel, da je bilo tako nezaupanje nasproti ruskim orožnikom popolnoma upravičeno: v Rusiji obešajo naravnost ogabno, živinsko. Zelo malokdaj se posreči usmrtenje brez kakih muk povzročajočih prijetljajev. Štefanu Balmašovu (morilcu ministra Sipjagina) je držal rabelj roge ker so segale do tabureta. Pri usmrtnitvi Ivana Kalajeva (morilca velikega kneza Sergeja Aleksandroviča) se je pripetilo vsled nerodnosti in nepazljivosti rablja nekaj strašnega. Rabelj ni znal zanjke pravilno naravnati in raditega se je tovariš Kalajev vil toliko časa v silnih krčih, da je navzoči šef štaba orožniškega kora baron pl. Meden zagrozil rablju, da ga usmrti, če ne konča muke obešenca. Gerškoviču (obsojenemu, ker je pripadal teroristični organizaciji) so sneli čez 30 minut zanjko in njegovo srce je še bilo.

Sicer — kaj je čudovitega pri tem? Zaspal boš in to je vse! Zaspal boš in ne vstal — nič strašnega. Česa se je bati? Natančno tako, kot bi se bal teme — bilo bi vendar preneumno! Ničesar se ni bati, bati se, to je vendar neumno. Toda brezkončno pričakovanje vznemirja in muči. Kdaj vendar? V trdnjavski knjižnici sem si našel ščedrino¹ in pri tem je misel veselo zavrsnila. Kako neizčrpljiv vir poguma, ljubezni in zaničevanja. Glavna stvar — vroč, nespravljen, prodirljiv čut zaničevanja proti vsemu staremu režimu in neizmerna ljubezen do vseh trpečih pod tem sistemom, do delavnega ljudstva. Ta nespravljenost je zahvalna himna nespravljenemu boju.

Drugi teden zgineva. Vse formalnosti so opravljene. Obsodba je pri Pleveju¹ in jo lahko izročijo vsak trenutek za izvršitev. Zakaj se obotavljajo?

Umrili me najbrž ne bodo tukaj. Kdaj me odpeljejo? Skoro gotovo zvečer. In čakaš vsak večer, ko izmenjajo stražo: sedaj, sedaj, bodo odprli vrata, prineso ti obleko — prosim! In dolgo, dolgo ležiš na klopi in prisluškuješ vsakemu najmanjšemu šumu — ali ne prihajajo? Često slišiš korake, mnogokrat se bliža kdo vratom — toda vedno gre mimo. Končno zaspis. — Zgodaj se ozreš z začudenjem okoli sebe, še niso tukaj? No, pa danes gotovo... (Dalje prihodnjič.)

¹ Ruski godovinar.¹ Pleve, takrat minister notranjih zadev.

Politični dogodki.

+ Poslancem Jugoslovanskega kluba! Minister Pribečević poziva vse narodne poslance, da bodo v soboto dne 20. t. m. sigurno v Beogradu.

+ Ganljivo. »Jutro« napada dr. Ribarja, mu očita nehvaležnost, ker ga je JDS spravila h koritu, sedaj pa da je pristal NSS. Med drugim pravi: »Ali je res še kdo tako naiven, da ne prizna, da je koristno, da imajo Slovenci vsaj tri zastopnike v veliki demokratiški stranki.« — Resnici na ljubo povedano je nadabsolutna večina naroda ne samo tako naivna, ampak celo prepričana, da so ji ti trije po milosti poslanci dosedaj veliko škodovali.

+ Stojan Protičeva akcija. Svoječasno so se demokrati precej zaničljivo in pomilovalno izražali o akciji Stojana Protiča. Sedaj pa se jim zdi že precej nevarna in demokratska »Pravda« se bridko pritožuje je nad postopanjem Protiča, ki se drzne kar direktno pogajati s »Hrvatskim Narodnim blokom« in priznava, da Stojan Protić ni osamljen, kajti »radikalna stranka dosega ni ničesar podvzela, da desavuirala tega svojega člana, ki za hrbotom svoje stranke dela za ustvaritev opozicionalnega bloka proti politiki same Pašičeve vlade.« Ta Protičeva politika je za državo nevarna, »ker je Protić 1. odobril in celo priporočil plemensko orijentacijo in 2. istolako odobril borbo za revizijo komaj porojene ustave.« »Pravda« pravi nadalje, da je Protičeva akcija tudi vzrok, da radikalci zavlačujejo pogajanja z demokrati. — Iz sličnega pisanja ostalih demokratskih listov se vidi, kak strah jih preveva radi Stojan Protičeve akcije, ki bi jim znala zmešati njihove načrte o še nadaljnjem izrabljanju ljudstva.

+ Daleč smo zašli. Iz subotiskega Sokola so izstopili skoraj vsi Bunjevci, ker jih je odbil s svojim postopanjem novi načelnik podpolkovnik Dušan Putniković. Le ta je pa pripisoval krivdo za izstop agitaciji znanega vnetega in zglednega subotiskega kaplana g. Skenderovića. Da se maščuje, se je g. podpolkovnik izpozabil tako daleč, da je g. Skenderovića o priliki nogometne tekme v Subotici vpricho vsega občinstva pljunil v obraz in ga nato z vso silo udaril v obraz, da je duhovnika, ki je telesno zelo slaboten, takoj oblika kri. Vse je bilo ogorčeno nad tem nezaslišanim činom in predsednik sodišča g. dr. Ivo Milić je imel oster nastop s podpokovnikom. Kam pridemo, ako se bo vojska mešala v strankarske boje?

+ Notranjepolitični položaj v Italiji. Parlamentarni »sporazum« med fašisti in socialisti in ostri ukazi vlade za upostavo reda so malo zalegli. Fašisti in komunisti se dalje bijejo med seboj, nasilja so na dnevnem redu. Bonomi je na konferenci v Parizu, a pokrajinski prefekti in podrejeni uradniki se malo brigajo za vladne ukaze in dalje puščajo fašistom proste roke. Večina italijanskih listov ta dejstva zamlčuje in stavi velike nade na Turatija in njegovo akcijo za združitev socialističnega proletariata pod desničarskim praporom.

+ Madžarsko kulturno zgražanje. Narodna zveza ogrskih žena je poslala nemški renski ženski ligi pismo, v katerem izraža nemškemu ženstvu svoje sočustvovanje in svoje zgražanje zaradi sramote, da je izročeno nasilju temnopoltih francoskih čet. Pismo pravi, da ogrsko žensstvo posebno dobro ume nemško žensstvo, saj toliko madžarskih sinov ječi pod jarmom nekulturnih ljudstev. Kako malo pravice imajo madžarske plemkinje — samo te so podpisane na dotičnem pismu — zgražati se nad pohotnim nasiljem francoskih afriških čet — ki je pa seveda ob sebi vsega zaničevanja in obsodbe vredno — in nad nekulturnostjo Čehov, Jugoslovancev in Rumunov, nam pove dopisnica slovenskega častnika, pisana dne 11. junija 1915. na severnem bojišču, ki nam je slučajno pri roki in ki slove: »Te dni sem prišel v dotiko s tovariši Hrvati, ki so se pret. leta udeležili vojne v Srbiji. Precej zanimivosti zame. Med drugim tudi to, da so »junaki« Madžari jemali materam dojenčke s prsi in jih klali, matere pa posiljevali. To rad verjamem. Tudi tu ljudje povsod najprvo povprašujejo, smo-li Madžari. Teh se boje bolj kakor Rusov, ker so nasilni in kradejo kakor srake«. — Tako dopisnica slovenskega častnika, ki v tistih časih ni imel od takega pisanja pričakovati ravno dobrega, saj so bili Madžari ljubčki in varovanci najvišjih faktorjev v državi. Sicer je bilo pa tudi zaledje priča madžarske »kulture«: kjerkoli se je nastanilo madžarsko vojaštvo, tam so bila polja kakor bi jih požrle kobilice, oplenjena, in ženska čast teptana v blato. Prebivalstvo se jih je povsod balo kakor šibe božje. Tak narod naj si ne jemlje pravice, da sodi kulturno vrednost drugih narodov.

+ Grško-turška vojna. Grška ofenziva traja še dalje in zmagovite grške čete se bore samo še z razkropljenimi četami turške armade v razsulu. Ko so Grki dosegli bagdadsko železnico, so nekoliko počivali, Grška fronta je segala od Afiuma

Karaitgar preko Kutahia, Eskişehir do Bitadshika. Ismid, skozi katerega vodijo poti v Carigrad, so imeli v posesti še Turki. Poslednje vesti javljajo, da so Ismid zasedli Grki. Zasedba Ismida pomenja opasnost za Carigrad.

Dnevni dogodki.

— Orlovska prireditve, ki bi se imela vršiti 21. t. m. v Trbovljah, je preložena na september.

— Tržič. Okrajno glavarstvo v Kranju je dalo oklicati cene, po katerih se mora meso prodajati. Dva dni je držal ta odlok glavarstva. Čez dva dni se je goveje meso zopet podražilo za par kron. Sedaj res ne vemo, ali se mesarji norčujejo iz odlokov okrajnega glavarstva ali pa okrajno glavarstvo za nos vodi trško prebivalstvo. Cena živini pada, cene mesu se pa dviga. Kdo naj to razume. Še enkrat pozivamo glavarstvo, da napravi red v mesnicah. Delavci nismo v stanu več plačevati visokih mesnih cen.

— Cene v Zagrebu. Od 15. t. m. veljajo v Zagrebu naslednje cene: goveje meso 16—30 K, teletina 20—44 K, svinjina 36—44 K, sladkor 38—44 K, riž 16—24 K, fižol v stroču 8—10 K, zluščen 6 K, paradižniki 6—8 K kilogram, mleko 7 K liter, jajca 1.50—2 K kos, jabolka 4—6 K, hruške 4—8 K, češnje 10 K, grozdje 24 K kilogram.

— Zgradba novih mestnih stanovanjskih hiš v Zadrebju. Zagrebška mestna občina, ki je lani in letos postavila že celo vrsto novih stanovanjskih hiš, je sklenila, da začne takoj zidati še štiri hiše z malimi stanovanji, v katerih bo nastanila mestne nastavljenice. Te dni je oddala mestna občina svojim uradnikom in nastavljenicem 132 novih stanovanj, v katera se morejo takoj nastaniti.

— Proučevanje ženskega pridobitnega dela. Zveza nemških ženskih društev je bila vložila na državni zbor in ministrstvo za delo peticijo, da bi se pri pospeševanju raziskav o življenjskih pogojih obratov ozirali tudi na dela ženskih znanstvenikov o ženskem pridobitnem delu. Državni minister za delo se je za vlogo takoj zahvalil in izjavil, da namerava na vsak način pritegniti tudi ženske raziskovalce.

— Kaj je povzročilo smrt? Jožef Krajshek in 53 letni kovač Simon Šinkovec sta se sprla 26. julija na Brezovem v Višnikarjevi gostilni. Krajshek je sunil Šinkovca pod desno oko in mu podstavil nogo, vsled česar je Šinkovec padel in obležal mrt. Dne 29. julija izvedena sodna obdukcija vsled hude gnilobe ni mogla več s popolno gotovostjo doznati vzroka smrti; nastala je najbrže vsled možganske kapi. Krajshek je bil obsojen na 3 tedne strogega zapora.

Ljubljanski dogodki.

Iz Zadnja pot Jožeta Pibra. Pogreb nepozabnega nam Jožeta Pibra se je vršil včeraj popoldne iz mrtvašnice dež. bolnice. Pred sprevedom so nosili njegovi tovariši vence, tako od staršev, sorodnikov, od sošolcev-maturantov od kat. srednj. org. »Razor«-a, od »Kršč. socialistične omladine Jugoslavije« in od mnogih drugih. V sprevedu smo opazili zastopstva mnogih naših kat. organizacij tako: Jugoslovanske Strokovne Zveze, Orlovske Zveze, Kršč. Soc. Zveze, Kat. Tisk. Društva, kat. starešinstva, kat. akad. društev, Ljudske Stranke, uredništve »Slovenca« in »Novega Časa«, vodstvo drž. gimn., in liko duhovščine. Mnogoštevilno je bilo zbrano krščansko socialno delavstvo, nadalje mnogobrojna srednješolska moška in ženska mladina, njegovi sošolci-abiturenti, »Krščanska socialistična omladina Jugoslavije«, itd. itd. Pred krsto je korakala četa »Dijaškega Orla«, igrala je Salezijanska godba. Na grobu so se poslovili od njega: v imenu Jug. Strok. Zveze delavski duhovnik tajnik Komljanec, nato pa so govorili prekrasno zastopniki slovenske najmlajše umetnosti »Krščanske socialistične omladine Jugoslavije«, »Razora«, njegovih sošolcev in »Dijaškega Orla«. Pokopal ga je njegov stric g. župnik Piber s solzami v očeh in drhtečimi molitvami ob asistenci g. dr. Debeveca, g. dr. Levičnika in g. kaplana Potočnika. Pred in po pokopu je pevski zbor dijakov zapel v srce segaajoče žalostinke. Vsem, ki so se udeležili pogreba, se je najprizrečnejše zahvalil g. župnik Piber. Priporočamo ga vsem v spomin in molitev, kakor je sam želel: Molite za mojo ubogo dušo!

Ijčno zastavo je izobesil včeraj zvečer na križu št. jakobskega zvonika znani tesar Sušnik p. d. Martincček. Drznega plezalca, ki je že precej v letih, je opazovala velika množica ljudi.

Naša društva.

d žalna seja SKSZ vsled smrti Nj. Višočanstva kralja Petra I. se vrši danes ob 20. uri v Jugoslovanski tiskarni. — Preds.

d žalna seja Osrednjega odbora SDZ se vrši v petek 19. t. m. ob 17. uri v Ljudskem domu. — Predsednik.

d Sestanek dijaških kongregacij, ki bi moral biti 20. t. m. se radi smrti Nj. Vel. kralja Petra I. preloži na poznejši čas. Udeležitelji

Iz organizacij.

Delavski shodi.

V nedeljo dne 14. t. m. so se vršili delavski shodi v Ljubljani v Unionu, v Sodražici in Loškem potoku. Na Unionskem shodu je delavstvo zavzelo stališče glede na ustavo, na postavlo o zaščiti države, zahtevalo postavlo o zaščiti delavstva in določilo svojo taktiko.

Prometna zveza.

Javen železničarski shod, kateri bi se moral danes vršiti v dvorani hotela »Union« ob pol 8. uri zvečer, se radi smrti Nj. V. kralja Petra ne vrši. — Koalicijski odb. Sestanek železničarskih organizacij se je vršil 14. t. m. Na tem sestanku so bile zasatopane sledeče železničarske strokovne organizacije: Splošna železničarska organizacija za Jugoslavijo, Strokovna žel. org. za Slovenijo, Društvo upokojencev in Prometna zveza. Na sestanku se je sklenilo sledeče:

1. Urejevanje gmojnega položaja in službenih odnosov potom raznih uredb in naredb, ki se od vsakega ministrskega načelnika drugače tolmačijo, a od nikogar resno ne upoštevajo, je doprineslo do današnjega kaosa med žel. uslužbenci. Zato je ena prvih zahtev, da se žel. vprašanje regulira potom z akon a t. j. da merodajno zakonodajno telo sprejme železniško pragmatiko izdelano in predloženo od skupnega odbora vseh železničarskih strokovnih organizacij.

2. Železničarska pragmatika bo le tedaj v korist železničarjev, če se izvede s skupnim delovanjem vseh žel. org., katere so zastopane v tej koaliciji.

3. Kot prvi korak k takemu popolnemu ujedinenju se predlaga, da se izvoli odbor za priporitev žel. pragmatike in sicer izvolijo vse organizacije, ki se strinjajo s sklepi te konference, po 3 člane v odbor. Odbor naj vzame kot podlago izdelano tiskano žel. pragmatiko, katero naj spopolni. Vrhutega se temu odboru poveri naloga, da pripravi teren za ujedinenje vseh žel. organizacij v državi.

4. Stvaranje raznih malih organizacij po kategorijah je obsojati, ker take organizacije samo škodujejo skupnemu nastopu ter nosijo še večji razdor v železničarske vrste.

Izvolil se je vrhovni odbor žel. org. Volitev in nastop strokovnih organizacij nam dokazuje, da je v tem odboru zastopana pravica in resnica ter da mu tovariši železničarji lahko zaupajo.

16. t. m. je bil zopetnji sestanek, kjer se je izvolil predsednik in podpredsednik tega odbora.

Zvezi Jug. železničarjev. Kratek odgovor! Na napadanje in blatenje od Vaše strani imamo samo pomilovalen posmeh. Naš odgovor je ta: Če mislite pošteno delati za dobrobit železničarja pridite k nam in se udeležite skupnih sestankov koalicijskega odbora. Verujte, da raditega ne boste nič manj državnotvorni kot ste sedaj. Najboljši odgovor Vam dajejo Vaši člani in sicer s tem, da Vam obrnejo hrbet ter Vam izrekajo s tem nezaupnico, katero ste že davno zaslužili. Oseb pa ni ne napadamo, ker nas ne vodijo osebe, temveč načela. Kdor pa je proti našim načelom ter proti dobrobiti železničarskega stanu ga hvalježno odklanjamo in naj si bo tudi Breskvar ali kdo drugi.

Vsem podružnicam na znanje. Radi preobilice dela je izostalo nekaj nam poslanih dopisov, katere bomo drugič priročili. — Vodstvo.

Kovinar.

Guštanj. Guštanjka kovinarska zveza ima težke dni. Intervencije pri deželni vladi radi odpuščenja delavstva niso izdale nič. Kapitalizem slavi svoje zmage v SHS. Zato je odredil, da naj trpi delavstvo, ker blago v jeklarni radi svoje kakovosti in previsokih cen ne dobi odjemalcev. Od 13. t. m. naprej se stopoma odpuščajo delavci — do 50 jih odpustijo in ravno poveljini same družinske očete, stare nad 40 let in to one, ki nimajo upati na delo izven svojega rojstnega kraja. Kar jih je dalje služilo dobe svojo penzijo, a med temi ni naš član Ignacij Gradišnik, fužinski delavec. Ignacij Gradišnik bo odpuščen dne 19. t. m. Ima štiri otroke od 5—15 let, ženo, prihrankov nič, premoženja nič. Zakaj je prišel ravno on na vrsto, Bog ve. Mogoče zato, ker je naš član. Nemški ravnatelj Lorderau trdi, da zato, ker je prekinil svoje delo ter moral 1. 1914. vsled splošne mobilizacije na vojno, odkoder se je 1. 1918. vrnil ter takoj nasto-

so naprošeni, da o tem obvesti tovariše. — Dr. Potočnik.

d Zveza uradniških vdov in sirot ima jutri v petek ob 7. uri zvečer sejo v navadnih prostorih. — o —

pil službo. Dostej je služil od 1. 1903 naprej razen od 1906—1909, ko je bil aktivni vojak, in pa vojnih let. Služil je torej 12 let.

Jesenice. Jutri, 19. t. m. se vrši na Jesenicah informativni razgovor v zadevi gmojnega položaja delavstva K. I. D., katerega gmojno stanje je pod kritiko. Zato je treba najti pot, po kateri se mu vsaj za silo omogoči eksistenca.

Delavska zveza.

Cven. V nedeljo 7. t. m. se je vršil občni zbor Delavske zveze, ki se bo naprej vršil vsako prvo nedeljo v mesecu. Člane na to opozarjamo. Umrl je član Petovar Jurij star 91 let. On je sprevidel takoj ob ustanovitvi zveze da je tudi za delavca organizacija potrebna in takoj pristopil k nji. Naj v miru počiva! V kratkem se bodo vršili shodi in sicer v Križevcih, Cvenu in Stročji vasi. Nar. posl. tov. Goštinčar iz Ljubljane nas obišče, da mu povemo svoje težnje. Čeravno se sami ogiblamo vsakega sovraštva z našimi delodajalci, vendar moramo na kratko popisati razmere glede naših zaslužkov. Delo, katero sedaj opravljamo vsak dan je težavno in zdravju škodljivo. To je milat z parnimi mlatilnicami, ki traja vsak dan od 4. ure do večera. Pri tem delu zaslužimo pri enem gospodarju 10 kron, pri drugem 20 K in tretjem 30 K. Vprašamo Vas, 10 kronski plačevalci, ali Vam ni dovolj letošnjega pridelka (pšenice), da bi tudi delavcu dali od tega, kar Vam je Bog dal. Dobro računajte, ker s 15 kg pšenice poplačate vse delavce. Toda tudi temu bo enkrat konec zapomnite si! Hvaležni smo onim gospodarjem, ki sprevidijo, da tudi delavcu gre to, kar potrebuje. Opominjamo Vas še enkrat, Vi 10 kronski plačevalci, ne hlinite se pred oltarjem in v spovednici, ker na ta način si ne zaslužite nebeskega kraljestva. Kdor odtrguje svojemu bližnjemu ...

Cven. Lep zgled socialnega čuta nam dajejo gospodarji praznih hiš. Članica Marija Petovar na Moti in tja pristojna je prosila od hiše do hiše s povzdignjenimi rokami za stanovanje ali zamen. Odgovore, ki jih je dobila od gospod. praznih hiš so taki, da si jih sploh ne moremo predstavljati. Stvar je sporočena merodajnemu mestu. Gospodje, nismo ustanovili delavske zveze radi sovraštva do kmeta, pač pa vsled pravice, katero si tudi vi iščete. Vprašamo vas, če je omenjeni slučaj krščansko postopanje s človekom, ki ga vsak dan rabite in sebi v prid izmozgavate?

Delavstvo papirnic.

Pogajanja. V torek, 16. t. m. so se vršila pogajanja za papir. delavstvo v Vevčah. Sklep pogajanj je bil, da »Upravni svet združenih papirnic Vevče, Goričane in Medvode« da delavstvu enkratni prispevek. — Uspeh je za sedaj majhen. Ko pa bo ozračje ugodnejše, bode pa tudi uspeh večji.

Medvode. Z ozirom na demagogijo nasprotnikov ugotavljamo, da zastopnik nasprotnice organizacije zato ni podpisal pogodbe pri pogajanjih, ker ni čakal konca: ne pa da ni hotel, kakor pravi on.

Predilniško delavstvo

Tržič. Predilniško delavstvo, organizirano v Jugosl. strok. zvezi (zvezi predilniškega delavstva), je vložilo zahteve za zvišanje plače. Zahteva se 40% povišek. Mislimo, da se sedaj ne bo moglo podjetje izgovarjati, da je slaba konjunktura, ko se bo delalo celo nadure.

Gozdni delavec.

V Sodražici in Loškem potoku so bili shodi organizacijskega značaja. Zborovali so gozdni delavci. Ravno tako v ponedeljek na Blokah in pri sv. Vidu. Organiziralo se je 200 gozdnih delavcev. Novim skupinam mnogo uspeha! Potrebna poročila slede v »Naši moči«.

Tobačni upokojenci.

Odbor tobačnih vpokojencev ima jutri ob pol 6. uri zvečer svojo sejo v spodnjih prostorih I. del. konz. društva v Zvezdi. Udeležba obvezna.